

Prof. dr hab. Jacek Gołaczyński

Uniwersytet Wrocławski

Recenzja dorobku naukowego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego, dra Krzysztofa Chmielarza w tym monografii "Administracja sądowa. Ministerialny model zarządzania i administrowania sądami powszechnymi" w związku z postępowaniem habilitacyjnym na Uniwersytecie Rzeszowskim

1. Uwagi ogólne

Habilitant uzyskał tytuł magistra prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2010r. z wynikiem bardzo dobrym, na podstawie pracy magisterskiej pt. „Organizacja i funkcjonowanie organów ścigania w Polsce z uwzględnieniem ich działań w terenie na przykładzie Tarnowa”. Natomiast stopień naukowy doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji uzyskał na Wydziale Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w 2019r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Asekuracja prawa do prywatności w kontekście polityki bezpieczeństwa w Polsce po 1990r.”, pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja Kozery.

Od 1 października 2010r. prowadzi zajęcia dydaktyczne w Akademii Tarnowskiej, *ale pracował wcześniej w Zakładzie Administracji Publicznej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, w Zakładzie Pracy Socjalnej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie, w Katedrze Pracy Socjalnej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie oraz w Katedrze Prawa Akademii Tarnowskiej, na stanowisku adiunkta w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych. Wcześniej, przed zatrudnieniem w Akademii Tarnowskiej, był wykładowcą w Pomaturalnej Szkole Detektywów i Pracowników Ochrony w Tarnowie, Wyższej Szkole Biznesu w Nowym Sączu.*

2. Ocena osiągnięcia, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy -Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Habilitant wskazał jako takie osiągnięcie monografię pt. *Administracja sądowa. Ministerialny model zarządzania i administrowania sądami powszechnymi*, Warszawa 2025r. wydana w Wydawnictwie CH Beck (s. 372).

Przedmiotem monografii jest opis ustroju i organizacji administracji sądowej jako instytucji służebnej wobec wymiaru sprawiedliwości. Autor zajął się organizacją administracji sądowej jako przedmiotu badań naukowych nauki o administracji. Administracja sądowa stanowi bowiem administrację w znaczeniu przedmiotowym. Tematyka opracowania jest aktualna. Ostatnie zmiany ustrojowe w sądach powszechnych po 2011r. doprowadziły do wprowadzenia dualistycznego modelu administrowania i zarządzania sądami, czyli przez prezesów sądów oraz dyrektorów sądów. Ustawodawca w tym zakresie wzorował się na rozwiązaniach występujących już w innych krajach Unii Europejskiej, oraz na podstawie zaleceń Komitetu Ministrów Rady Europy. Ten dualistyczny model administrowania i zarządzania sądami był przedmiotem oceny zarówno w doktrynie, ale także w opiniach Sądu Najwyższego, Krajowej Rady Sądownictwa, Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia. Zastrzeżenia dotyczyły wprowadzenia swoistej dwuwładzy, oraz że prezes stałby się petentem dyrektora, co mogłoby wpłynąć na niezależność sądu oraz jakość orzecznictwa.

Ostatecznie pozytywnie oceniam wybór tematu monografii. Dotychczas bowiem nie ma w polskiej literaturze całościowego opracowania na temat ministerialnego modelu administracji sądowej w prawie polskim. Tym samym, autor niniejszą monografią wypełnia istniejącą w tym zakresie lukę. Przedmiotem monografii jest analiza słabości takiego modelu i jego wpływu na sprawność postępowania. Opracowanie zawiera wartościowe wnioski *de lege ferenda*, o tyle istotne, że są formułowane w oparciu o praktykę funkcjonowania takiego modelu administrowania i zarządzania sądami, oraz dyskusja, która się obecnie toczy nad reformą modelu samorządu sędziowskiego i roli prezesa, jako organu administrującego sądami. Należy też podkreślić, że opracowanie ma charakter interdyscyplinarny, ponieważ obejmuje zagadnienia z zakresu nauki o administracji, prawa i organizacji i zarządzania.

Pozytywnie oceniam określone przez habilitanta cele badawcze:

- 1) uporządkowanie aparatu pojęciowego prawa i doktryny w zakresie takich terminów, jak aksjologia, wymiar sprawiedliwości, administracja sądowa, kontrola i nadzór administracyjny;
- 2) przedstawienie organizacji sądów powszechnych;

3) funkcjonowanie zarządzania i administrowania sądownictwem powszechnym w Polsce i w państwach Unii Europejskiej.

Autor uznał, w oparciu o analizę konstytucyjną, ustawy ustrojowej dla sądownictwa powszechnego, że prezes sądu jest organem administracji publicznej podlegającym kontroli sądownoadministracyjnej, o której mowa w art. 184 Konstytucji RP. W ocenie autora, dyrektor sądu, nie jest organem administracji państwowej i nie może wydawać decyzji administracyjnych w rozumieniu k.p.a., ale może wydawać akty wewnętrzne, czyli regulaminy, zarządzenia, czy instrukcje.

Monografia zawiera także ciekawe omówienie wybranych modeli administrowania i zarządzania sądami w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Ciekawe i godne poparcia są przedstawione przez autora wnioski *de lege ferenda*. I tak, zgodzić się należy z postulatem, aby został wprowadzony realny wpływ na wybór prezesów i wiceprezesów sądów przez środowisko sędziowskie. Kolejnym zasadnym postulatem jest wprowadzenie istotnych ograniczeń dla Ministra Sprawiedliwości w zakresie odwoływania prezesów i wiceprezesów. Autor postuluje także, że konieczne jest wprowadzenie menedżerskiego modelu zarządzania i administrowania sądami powszechnymi, i aby prezes i dyrektor zachowali niezależność od władzy wykonawczej. Konieczna jest także nowelizacja art. 37c par. 2, 2a i 3 USP przez dodanie po słowie „wizytacje”, słowa „lustracje przeprowadzonych przez sędziów wizytatorów”. Habilitant postuluje także, aby umożliwić sprawowania zewnętrznego nadzoru nad działalnością sądów przez wizytatorów oraz wprowadzenie ograniczeń dla Ministra Sprawiedliwości w zakresie odwoływania kuratorów okręgowych.

Struktura monografii jest prawidłowa.

W rozdziałach I-X autor omówił, tytułowe zagadnienie z perspektywy prawa konstytucyjnego, wykorzystując dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego.

I tak, w rozdziale pierwszym przedstawił, między innymi, aksjologiczne podstawy administracji sądowej powołując się na wartości konstytucyjne.

W rozdziale drugim przedstawił uniwersalne zasady kształtujące administrację sądową, obejmujące zarówno aksjologię, normy ustrojowe, ochronę praw jednostki, jak i wytyczne prakseologiczne. Omówił, w tym rozdziale zasadę praworządności, z art. 178, 173, 177 Konstytucji.

W rozdziale trzecim autor przedstawił wymiar sprawiedliwości jako istotny element teoretycznoprawny i ustrojowy systemu prawnego państwa. Dokonał analizy funkcji orzeczniczej sądów, uwzględniając, w tym zakresie, rolę referendarzy sądowych, oraz uwzględnił szczególną rolę Krajowej Rady Sądownictwa, która w ocenie autora, stanowi rdzeń przestrzegania zasady niezawisłości sędziowskiej, oraz rolę Ministra Sprawiedliwości, który zapewnia zewnętrzny nadzór administracyjny nad sądami, zabezpieczając kwestie organizacyjne, kadrowe, finansowe, ale bez wpływu na sferę orzeczniczą sądów.

W rozdziale czwartym autor zajął się analizą struktury organizacyjnej sądów powszechnych, oceniając pozycję prezesów, kolegium i dyrektorów sądów. Ciekawe są spostrzeżenia dotyczące konsekwencji praktycznych dualistycznego modelu zarządzania sądami. W rozdziale piątym wskazał, że istotne znaczenie dla modelu administracji sądowej jest zapewnienie sprawności orzekania, czyli utworzeniu i utrzymaniu właściwych warunków pracy orzeczniczej.

W rozdziale szóstym zajął się zagadnieniami nadzoru administracyjnego nad działalnością sądów powszechnych w kontekście prawa administracyjnego, opisując organy sprawujące ten nadzór i jego zakres, czyli Minister Sprawiedliwości, prezesi sądów, wizytatorzy, ale i Krajowa Rada Sądownictwa, która sprawuje rolę kontrolną wobec prawidłowo sprawowanego nadzoru.

W rozdziale siódmym omówił nadzór administracyjny sprawowany przez Ministra Sprawiedliwości oraz ocenę jego zakresu, podstaw konstytucyjnych, także w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego.

W rozdziale ósmym analizował wewnętrzny nadzór administracyjny jako istotny element zapewniający efektywność organizacyjną sądów powszechnych, a w rozdziale dziewiątym zajął się zewnętrznym nadzorem administracyjnym nad działalnością sądów powszechnych, w szczególności sprawowanym przez Ministra Sprawiedliwości na podstawie art. 37g par. 2 USP.

W rozdziale ostatnim, dziesiątym dokonał analizy nadzoru administracyjnego nad kuratorską służbą sądową wysuwając, po analizie, ciekawe wnioski *de lege ferenda*. W drugiej części pracy (rozdziale jedenastym) omówił model organizacji i funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej, oraz rolę organów podobnych do Krajowej Rady sądownictwa.

Monografia jest zatem dobrze skonstruowana, opiera się bowiem na metodach dogmatycznej analizy aktu normatywnego, ale także na metodzie

prawoporównawczej. Bada zagadnienia także z perspektywy empirycznej. Przedstawione tezy badawcze ujęte we wstępie zostały rozwinięte i zbiorczo omówione w zakończeniu, które stanowi zestawienie wnioski *de lege lata i de lege ferenda*. Z tymi wnioskami należy się zgodzić, stanowią bowiem wynik analizy przeprowadzonej w poszczególnych rozdziałach, która jest oparta na analizie dogmatycznej ustaw i wyrażonych na tym tle poglądów doktryny i orzecznictwa, zasadniczo Trybunału Konstytucyjnego, a w zakresie standardów europejskich TSUE i ETPCz.

3. Pozostałe osiągnięcia naukowe habilitanta.

Habilitant ma szeroki dorobek naukowy, który obejmuje różnorodne obszary badawcze. I tak, zajmował się ustrojem publicznego prawa sądowego i jego relacji z prawem administracyjnym; problematyką prawa administracyjnego w zakresie bezpieczeństwa; prawnymi aspektami mediacji sądowej; przestępstwami zagrażającymi bezpieczeństwu państwa.

Publikował głównie w czasopismach recenzowanych, czyli w Monitorze Prawniczym, Wojskowym Przeglądzie Prawniczym, *Acta Iuridica Resoviensis*, Przedsiębiorstwo a Prawo, *Problems of Economics and Law* czy *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis*. Publikował też w opracowaniach obcojęzycznych w języku angielskim, hiszpańskim, ukraińskim i rosyjskim.

Jeśli chodzi o zagadnienia ustrojowe to opublikował w Monitorze Prawniczym artykuł pt. Zakres zadań (obowiązków) kuratora rodzinnego *versus* kuratora dla dorosłych (2020). W 2023r. przedstawił opracowanie Zarządzanie i administrowanie wymiarem sprawiedliwości w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej (*Acta Iuridica Resoviensis*). W opracowaniu pt. Funkcjonowanie administracji sądowej na rzecz sprawnego wymiaru sprawiedliwości w Polsce, pod red. M.M. Blikhara i I.N. Didyka, Lwów 2023r. zajął się omówieniem administracji sądowej w Polsce. W artykule "Analysis of the Rules for appointing and Dismissing Visiting Judges in the Common Courts of Justice of Poland" (*Acta Iuridica Resoviensis*) szczegółowo ocenił process powoływania i odwoływania sędziów wizytatorów I przedstawił ciekawe wnioski *de lege ferenda*.

Zagadnienia dotyczące ustroju sądownictwa powszechnego znalazły swój wyraz także w kolejnych artykułach: Mechanism for Appointment and Dismissing Court Presidents in Poland (*Acta Iuridica Resoviensis*), Axiological Aspects of Judicial Administration in Polish Common Courts: Constitutional and Praxeological

Values in the process of implementation legal norms in Poland w monografii *Teoretyczne i praktyczne problemy realizacji norm prawnych; Limits of the Courts President's Authority and the Principle of Legality in the Dismissing of Visiting Judges in Polish Common Courts of Justice (Revista facultati de Drept Oradea 2024)*. W artykule pt. *Prawne i praktyczne aspekty udzielania pomocy postpenitencjarnej ze środków Funduszu Sprawiedliwości przez zawodowych kuratorów sądowych (Monitor Prawniczy)* przedstawił praktyczne sposoby korzystania z pomocy postpenitencjarnej z udziałem kuratorów zawodowych.

Habilitant zajmuje się także problematyką prawa administracyjnego w kontekście bezpieczeństwa. I tak, opublikował liczne artykuły dotyczące regulacji określających działalność organów administracji publicznej odpowiedzialnych za ochronę porządku publicznego i przeciwdziałanie zagrożeniom. Przykładowo opublikował artykuł pt. *Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej detektywa (Problems of Economics and Law z 2019)*; *Rola specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych w kontekście zwalczania terroryzmu w Polsce*, w: P. Swoboda, A. Warchoł, *Uwarunkowania bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego na początku XXI*, Kraków 2019; *Asekuracja prawo do prywatności w kontekście polityki bezpieczeństwa w Polsce po 1990r.*(2019); *Prawo do prywatności a bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Kontrola operacyjna i dane telekomunikacyjne w kontekście inwigilacji społeczeństwa (Warszawa 2020r)*. W tym obszarze badań naukowych znalazły się także publikacje rosyjskojęzyczne w *International Research Journal z 2020r.*, czy w czasopiśmie *Humanities and law Studies z 2020r.* *Aspekty administracyjnoprawne* znalazły się również w opracowaniu pt. *Obserwacja operacyjna versus obserwacja detektywistyczna w Przedsiębiorstwo i Prawo z 2021r.*

Badania autora zostały ujęte także w cyklu hiszpańskojęzycznych opracowań wydanych w *VOX Juris z 2020r.*, oraz opracowaniu we współautorstwie z P. Chmielarem pt. *Precedural use of wiretapping and interception of communications in the Republic of Poland in the context of the right to privacy (Acta Iuridica Resoviensis) 2024.*

Na uwagę zasługują także artykuły: *Zamach na jednostkę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Prawnokarne regulacje o charakterze antyterrorystycznym*, (*Wojskowy Przegląd Prawniczy*) z 2021; *Odpowiedzialność karna obywatela polskiego za podjęcie służby w obcym wojsku lub obcej*

organizacji wojskowej (Wojskowy Przegląd Prawniczy z 2022r); Criminal liability of detectives for exceeding authority during detective observation, w: K. Chmielarz (red.) Ignorantia iuris nocet versus praktyka stosowania prawa, Tarnów 2024.

4. Inna aktywność naukowa

Habilitant uczestniczył w licznych stażach i konferencjach naukowych.

I tak, w 2023/2024 odbył staż w katedrze Prawa Administracyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz w tym samym okresie staż w Instytucie Prawa, Ekonomii i Administracji Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

W roku 2024/2025 uczestniczył *on line* w stażu na ukraińskich uniwersytetach. Habilitant uczestniczył także w zajęciach prowadzonych przez Katedrę Prawa Administracyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego polsko-ukraińskich zebraniach naukowych.

W ramach współpracy z narodowym Uniwersytetem Prawa im. Jarosława Mądrego w Charkowie opublikował dwa artykuły w języku ukraińskim. Uczestniczył także aktywnie, wygłaszając referat na konferencji organizowanej przez Politechnikę Lwowską. Współpracuje także z Uniwersytetem w Ordaei w Rumunii, gdzie w 2024r. opublikował wcześniej już omówiony artykuł.

Należy zatem odnotować, że dorobek habilitanta, po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk społecznych jest znaczny, ponieważ zawiera 25 publikacji, w tym dwie monografie i 17 artykułów naukowych w czasopismach recenzowanych, w języku polskim, ale także w języku angielskim, hiszpańskim, ukraińskim i rosyjskim.

5. Aktywność dydaktyczna i organizacyjna

Habilitant jest obecnie adiunktem w Akademii Tarnowskiej. Jest współautorem programu nauczania dla zawodu Technik ochrony fizycznej osób i mienia; technik usług detektywistycznych. Przygotował także, we współautorstwie, Informator egzaminacyjny potwierdzający kwalifikacje zawodowe -technik usług detektywistycznych eksperyment. Był także koordynatorem Zespołu ds. Przygotowania wniosków o uruchomienie studiów drugiego stopnia na kierunku Praca socjalna w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie. Przewodniczył i koordynował pracami Zespołu ds. przygotowani wniosków o uruchomienie jednolitych pięcioletnich studiów na kierunku Prawo w Akademii Nauk Stosowanych w Tarnowie. Jest także członkiem Rady Naukowej czasopisma Problems of Economics and law Akademii Tarnowskiej. Prowadził i prowadzi wykłady,

ćwiczenia, laboratoria z licznych przedmiotów (np. podstawy prawa, wiedza prawna, podstawy prawa dla psychologów, praktyczne aspekty funkcjonowania organów wymiaru sprawiedliwości, prawo administracyjne. Pełnił funkcje przewodniczącego w kilkudziesięciu komisjach egzaminacyjnych podczas egzaminów dyplomowych. Był konsultantem eksperymentu pedagogicznego Wojsko w Szkole w LO w Tarnowie. Opracował materiały dydaktyczne dla ukraińskich trenerów przedsiębiorczości w projekcie Młodzi z Inicjatywą. Założył Koło Naukowe Katedry Prawa Akademii Tarnowskiej. Od 2018r. opracowuje harmonogramy zajęć Akademii Tarnowskiej. Pełnił liczne funkcje na Akademii Tarnowskiej, a w latach 2018-2024 otrzymywał nagrody Rektora Akademii Tarnowskiej. Natomiast w 2019r. został odznaczony Państwowym Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Od 2020. habilitant wykonuje również zawód kuratora zawodowego. Był także dwie kadencje rzecznikiem dyscyplinarnym Kuratorów Okręgu Sądu Okręgowego w Tarnowie. Jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy MOPS w Tarnowie.

6.Uwagi końcowe

Przedstawiony w opinii dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych jest zatem znaczny i wartościowy. W pełni odpowiada on wymogom ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Uważam, że dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny Pana dra Krzysztofa Chmielarza spełnia wymagania określone w ustawie z dnia 20 lipca 2018r.r. -Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021r., poz. 478 ze zm.) i rekomenduję Radzie Dyscyplin Naukowych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego o podjęcie dalszych kroków w postępowaniu o nadaniu dr Krzysztofowi Chmielarzowi stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Wrocław, 8.12.2025r.
